

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XI. Romana pecuniaria de Vecchiis. De fructibus seu cambiis debitis absque cursu & justificatione spacciorum loco damnorum & interesse ob non impletum onus ab ipso debitore susceptum, Et an ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

cessare facit, cum implicet eandem pecuniam per duos infolidum girari, atque duplex cambium super eadem re eodem tempore exerceri.

Motivum in abstracto videbatur verum & solidum, dubitabam tamen de applicatione ad factum, quod scilicet creditor voluisset uti dicto mandato, atque in se curam & onus cambiandi suscipere, quoniam licet dederit supra insinuatam ordinem mercatori, nihilominus cum hic jam in instrumento deputatus esset, a debitore promittente eundem mercatorem præmissa adimpleturum esse, hinc proinde ordo prædictus continere non videbatur novationem, sed potius quamdam approbationem, ac executionem, cum sola ejusdem mercatoris affectione pro ejus provisionibus, pro quibus iste maluit sequi fidem creditoris quam debitoris. Et in hoc erat mea difficultas.

Alij eandem debitoris partes defendentes, mordicus etiam insistebant super cambij invaliditate, ex eo quod creditori ab initio innotesceret datam pecuniam transmitti non posse ad nundinas, neque super cambijs girari, dum in alios usus conversa fuerat, in extinctionem scilicet æris alieni juxta decisiones in *Romana cambiolorum* 4. Junij 1642., 18. Aprilis 1644. & 16. Januarij 1645. coram *Penning.*, de quibus sæpius in præcedentibus; Ego verò in congressu dicebam parum tutum videri hoc fundamentum, ita simpliciter & indefinitè sumptum, quoniam ut aliàs pluries dictum est, istæ decisiones laborare videntur de æquivoco, non distinguendo cambium directum ab obliquo, in quo non in ipsa pecunia, sed in alia ejus æquivalenti cambium exercendum est; Reflectendo tamen ad veritatem cogitabam, quod ubi creditor non suscipit in se mandatum cambiandi secum ferens pro cursu cambiolorum præcisam necessitatem spacciorum, & justificationis realitatis, sed utitur ista moderna cautela transferendi onus in debitorem, per quam tutus redditur, quod si vè litteræ transmittantur, & impleantur, si vè non, usuras seu cambia obtenturus est, atque qualitas debitoris est talis, quod non est mercator, neque correspondens in nundinis & plateis, verisimiliter ejus fidem sequuturos ac litteras impleturos, itaut copulativè concurrant dictæ tres circumstantiæ, scilicet proximè insinuata debitoris qualitas, conversio pecuniarum in alios usus, & cautela prædicta, tunc contractus videatur satis suspectus utpotè continens certum cambium siccum ab initio, ita sola verborum formalitate velatum, cum creditor certè sciat cambij realitatem omninò abfuturam; Secus autem ubi ipsemet creditor dictum onus assumit quoniam tunc, licet data pecunia in alios usus convertatur, attamen ipse creditor ab vel à se ipso æquivalentiam habere potest, cum qua litteræ realiter transmittendæ implementum habeant, undè parum refert, quod debitor non habeat correspondens ejus fidem sequuturos, quoniam sufficit id haberi per creditorem vel alterum girum cambij facientem.

Nisi ad salvandam istam speciem contractus ratione illius usus & frequentiæ, dicamus ab illo etiam usuram abesse, ac lucri certitudinem in credito, re, ob cambij realis naturam pluries in præcedentibus deductam, ut nullum certum lucrum ab initio continere valeat, sed totum pendeat ab incerto eventu, qui damnum etiam, ac fortis diminutionem causare potest cum lucro debitoris, licet satis rarò contingente; Non videtur enim prohibita conventio, per quam unus det alteri pecunias, non girandas super cambijs, sed tenendas sub lege, &

eventualitate cambiolorum tam ad lucrum, quam ad damnum, itaut videatur species societatis, eo modo quo habens quis frumentum & aliam mercem rectè conservabilem, illam alteri tribuit tunc vendere volenti, ut pretium in præsentaneo ejus usus erogaret, sub eo pretio, quo valebit, atque per alios mercatores contractabitur aliquo futuro tempore puta in mense Aprilis vel Maij, quia si merces sunt rectè pro eo tempore conservabiles, & creditor erat conservaturus, ut venderet eo tempore, in quo eventus dare posset majus pretium, quam de præfenti currat, itaut absit fraus percipiendi lucrum certum ex temporis dilatione, nulla committitur usura adnotat. in cap. in *Civitate de usuris*, idque passim practicatur, & contractus, (concurrentibus tamen dictis requisitis,) communiter licitus reputatur; Licet enim à frequentius accidentibus pretium soleat esse eo tempore magis alteratum, itaut verisimiliter venditor magis lucro quam jacturæ subiaceat, nihilominus possibilitas damni sufficit, Atque tunc contractus est periculosus, quando taxatur ab initio pretium; Ita à pari non videtur quid prohibeat conventionem super hujusmodi eventualitate regulanda à cambijs inter mercatores, vel alios verè currentibus cum omnimoda realitate;

Quinimò ista species contractus videtur minus debitoribus damnosa, minusque creditoribus proficua, quoniam ut pluries habetur in sequentibus *hoc eod. tit.*, isto casu, in quo debitor ob defectum spacciorum tenetur ad cambia non tanquam cambia, sed tanquam damna & interesse, exemptus remanet à graviore interfurio provisionum, quæ frequentius pro majori parte cedere solent ad lucrum & commodum creditorum de aliqua modica participatione tantum convenientium, correspondens reliquum condonantibus eisdem creditoribus, ideoque non adeò judicè inharendum est super spacciorum interventu, qui in effectu in istis cambijs obliquis continere videtur simplicem formalitatem, quæ magis debitoribus præjudicialis est atque ratione majoris lucri creditorum propter provisiones; potius majorem usuram suspicionem inducit; Verum præmissa ad formalem disputationem quod sciam deducta non fuerunt, itaut maturius judicium super indaganda veritate formari potuerit, quoniam fortè per subsequutam concordiam causa sopita fuit, neque hucusque alia occasio præbuit hæc disputare.

ROMANA
PECUNIARIA
DE VECCHIS
PRO
VECCHIS
CUM
CARDINALI SFORTIA

Discursus in congressu super casu sopito per concordiam.

De fructibus seu cambijs debitis absque cursu & justificatione spacciorum loco damnorum & interesse ob non impletum

tum onus ab ipso debitore susceptum ,
Et àn istud limitatum ad certum tem-
pus remaneat ultrà illud operativum ,
Et de alijs ad hanc materiam ,

S U M M A R I U M .

- 1 *Facti series.*
- 2 *Quando intrat nec ne obligatio ad cambia loco damnorum & interesse etiam sine spaccijs.*
- 3 *Onus susceptum per debitorem ad certum tempus an duret eo tempore expirato.*
- 4 *Obligatus prestare speciem fructiferam, eam non prestando tenetur ad fructus.*
- 5 *In alternativis electio est debitoris durante dilatione sed post moram est creditoris.*
- 6 *De interesse damni emergentis, & quando istud debeatur.*

DISCURSUS XI.

ILLI de Vecchijs creditores Ducis Marij Sfortiaz
1 Ex causa cambij initi de anno 1631. in summa
scut. 23. m. , hujus crediti satisfactionem obtinuerunt
ex pretio Vallis montanæ, investita pecunia
in tot loca montium loco cautionis, quam juxta
praxim Congregationis Baronum & chirographi
Pontificij formam, creditores prestare tenebantur,
primariò ad favorem emptoris in casu evictionis
& molestiarum, secundariò autem de restituendo
creditoribus anterioribus vel potioribus, seu
contribuendo cum æqualibus. Cum autem sequuta
morte Ducis Marij, Dux ejus filius pro anteriori
credito dotis maternæ aliquam dictorum locorum
montium partem à præfatis de Vecchijs advocasset,
atque isti pro eorum reintegracione molestias
inferrent Principi Ludovisio creditori posteriori
ex eodem pretio satisfacto, qui pulsatus molestare
cœpit Cardinalem Sfortiam; tunc Prælatum, & in
Civitate Avenionen. Prolegatum, in isto credito
insolidum cum Duce Mario fratre obligatum; Hinc
iste mediante persona ejus procuratoris ad
impediendas dictas molestias per apocam de anno
1639. se declaravit obligatum ad favorem dictorum
de Vecchijs in suprascripto cambio inito anno 1631.
pro dicta rata advocata importante scuta circiter
6. m. , cum obligatione solvendi interim cambia
limitata ad rationem quatuor cum dimidio pro
centenario, atque ita servatum fuit in executionem
dictæ conventionis oretenus factæ usque ad finem
anni 1642. de quo tempore dictus Cardinalis in
Urbe præfens per apocam ratificando omnia gesta
ipso absente per procuratorem, promisit infra aliud
triennium tunc decurrendum solvere dictam
summam, vel in tot locis montium vincularis
ejusdem pretij, vel in pecunia numerata, & interim
solvere cambia ad dictam rationem scutorum
quatuor cum dimidio, quamvis attentò originario
contractu, in quem subintravit, currere deberent
ad majorem rationem, eo innovato quod quemadmodum
in dicto primo contractu datur facultas creditori,
cujus cura & onus erat transmittendi spaccia,
aliaque agendi ad cambij realitatem necessaria,
in futurum onus esset ipsius Cardinalis illud in
se assumptis; Quia verò elapso triennio Cardinalis
prædictus suam obligationem non adimplevit,
idcirco post plurimum annorum decursum
orta est controversia, num deberentur cambia,
tam soluta, quam solvenda, stante quod nulla

intervenerat spacciorum transmissio, seu alia
cambij realis requisita ad formam *Con. Pij V.* necessaria.

Et in congressu Advocatorum pro veritate
examinanda ad instantiam prædictorum de Vecchijs
habito, controversiam distinguebam in tres
inspectiones, seu tria tempora, Primum scilicet
cambiorum decursum in primo triennio
conventionis oretenus habitæ cum procuratore
de anno 1639., Alterum secundi triennij,
de quo in conventionione habita cum ipso
Cardinali de anno 1647. Et tertium
successivè decursum post istud triennium
elapsum.

Quoad primum, absque dubio prætendi non
poterant cambia, tanquam cambia, cum hæc
nunquam debeantur, quoties non concurrunt
realitatis requisita juxta dictæ *Constitutionis Pij*
formam; Minusque eadem tanquam
damna & interesse ob non adimpletum
susceptum mandatum juxta decisionem
septimam post *Salgad. in labyrim.* in hoc
puncto magistralem, sæpius confirmatam,
quoniam in apoca prædicta, in qua
enunciabatur conventio cum procuratore
oretenus habita, de dicta oneris
susceptione nulla mentio fiebat, sed
solum de subintrantia in cambium
contractum de anno 1631, innovata
tantum summa cambiorum, unde
propterea cum referens in omnibus
regulandum esset à relato, atque in
istò cura & onus cambiandi esset
creditoris, hinc resultabat, quod
creditor non transmittendo spaccia,
aliaque necessaria faciendo nil
prætere poterat; Solumque
insinuabam dictorum cambiorum
solutionem subfineri posse in causam
damnorum & interesse loco fructuum
locorum montium ad eandem
rationem tunc fructantium, quæ
dicti creditores amiserant, ex
ijs, quæ inferius in tertia
inspectione, seu tertio tempore
deducuntur; Verum adhuc dubitari
poterat, stante quod conventio
erat de cambijs relativè ad
instrumentum prædictum, ad quod
Cardinalis subintrare voluerat,
unde stante diversâ voluntate,
intrare videbatur regula, *quod potui nolui*
&c. & sic casus habebat suas
difficultates.

E conversò altera inspectio super
secundo triennio procedere videbatur
de plano mediantem credito-
rum, stante expressa susceptione
oneris cambiandi facta per
debitorem juxta *d. dec. 7 post Salgad.*;
atque in hoc omnes congregati
concordabamus, neque per ipsum
Cardinalem fructus, seu cambia
pro hujus temporis rata
controvertebantur, solumque
illorum fortè non solutorum
compenfatio opponebatur cum
illis triennij antecedentis,
tanquam indebitis ut supra

Super tertio verò tempore, inter
congregatos aliqua fuit discrepantia,
cum omnes, me excepto, concluderent
contra creditores, innixi
decisionibus in *Romana cambij 8. Aprilis*
& *4. Decembris 1658. coram Cerro*
editis in causa inter Manfronam
& Columnam, de qua supra *discur. 9.*
firmantibus obligationem à
debitore susceptam in cambio
contracto ad certum tempus,
ultrà illud non operari; Et
quamvis ego tunc, de anno
scilicet 1659. in quo dictus
congressus habitus fuit, cum
sensu etiam veritatis crederem
dictas decisiones non esse
tutas neque bene fundatas,
ex eisdem rationibus &
fundamentis, ex quibus
deinde ab eis recessurum
fuit ut supra, in ejusdem
causæ discursu actum habetur,
Nihilominus in Curia,
quoties auctoritatum
obstaculum habetur, fortius
verò ubi illud decisionum
Rotæ, contra stimulum
calcitrare dicitur, qui per
rationes, ac vera juris
principia vult contrarium
tueri, ex magna currentis
seculi infelicitate, Undè
histe congressus fuisset
habitus post dictarum

dictarum decisionum revocationem, res transijisset de plano, ex ea clara ratione, quod triennij præfinitio non erat ad limitandam, seu finiendam obligationem, sed in gratiam debitoris, ac pro sola dilatione, nè interim à creditore urgeri posset, cum de reliquo subintrantia in priorem contractum esset indefinita cum sola innovatione quantitatis cambiorum, seu interfuriorum, Ut scilicet quemadmodum prius in dicto primo contractu erant vel currentia & rigorosa, vel limitata ad longè tamen majorem rationem, sic ad istam minorem redacta essent, & cujus diminutionis intuitu rationabilis remaneret altera innovatio super susceptione oneris cambiandi facta per debitorem ex regula, ut qui in uno gravatur, in altero relevari debeat, & contra, de quo putabam creditores bonum jus fovere; Sed quoniam in contrarium fuit plurium sententia, idcirco captivando intellectum, ut par est in obsequium majoris partis, in idem consilium deveni, ut creditores prædicti, eo quo possent modo meliori se concordarent, ut puto sequutum.

Discurreram quoque, quod ubi etiam præmissa cessarent, quia nempe juxta sensum dictarum primarum decisionum, assumptio oneris facta per debitorem restricta esset ad solum triennium adjectum ad taxandam, seu extinguendam obligationem, Adhuc tamen dicta cambia, seu fructus deberentur tanquam damna & interesse ob non præstita loca montium, ad quæ principaliter restricta erat promissio subsidiarie facta in pecunia, quoniam promittens tradere speciem fructiferam, si eam non tradat, tenetur ad damna & interesse ad mensuram illorum fructuum, quos percepisset ille, cui promissio facta erat, si implementum sequitur, ac data fides servata, *Gratian. discept. 40. nu. 35. & seq. Romana fructuum census 24. Novembris 1649. Veroffio, Bonon. nullitatis concordia 27. Januarij & 1 Julij 1648. Bichio, Romana multiplici 18. Martij 1654. Aeltio & passim*, quoniam est propositio receptissima; quoties promissio speciei est pura & certa; Verùm difficultas in eo suberat, quod species stabat alterative cum pecunia atque electio erat debitoris; Huic tamen difficultati responderi posse observabam, quod dicta electio procederet durante dilatione, qua expirata, post moram contractam illa transfunditur in creditorem, ac debitor tenetur ut in deterius ex ductis per *Fab. de Ann. consil. 54. n. 8. Aponr. conf. 49. n. 75. Bellon. jun. conf. 45. n. 2. Buratt. dec. 287. nu. 7. adden ad Greg. dec. 316. nu. 3. Auximana dotium 6. Februarij 654. Albergato.*

Replicari tamen poterat in contrarium, quod dum creditor potuisset eligere pecuniam in fructiferam, dici non potest moram fuisse causam certam & immediatam damni emergentis juxta *dec. Mobed 2. de usuris*, quæ recepta est in Curia, ut sæpius in sua materia *sub tit. de usuris*, licet contrarium de jure verius probare conetur *Leotar. de usur. 975. ex nu. 10.*; Sed nimium indiscretus rigor videbatur dictam conclusionem ad factum applicare, quoniam non agebatur de mutuo tunc, seu præcedenter contracto, ita ut cadere posset in mutuantem suspicio cænerandi sub hoc pallio stipulandi potius speciem quam pecuniam, sed constabat de sinceritate actus, quod scilicet illi possidebant loca montium, ex quibus de facto percipiebant fructum ad conventam rationem, quo in gratiam debitoris se privarunt, dum pulsando creditorem posteriorem, in continenti poterant pecuniam ab isto avocandam dare creditori anteriori, atque ita evitare dictorum locorum montium avocationem, unde

potius fuit conventio de fructibus tanquam compensativa, seu restaurativa damni verè & certitudinaliter passi.

Eo etiam addito, quod ad evitandam necessitatem præstandi cautionem, seu faciendi obligationem de restituendo ut supra, cujus vigore in dies denuò urgeri poterant ad restituendam pecuniam numeratam, quod solet esse magis molestum omnimoda verisimilitudo sua debeat, dictos creditores, postquam electio in eos transfusa erat, potius eligere debuisset loca montium; Quinimò etiam si durante termino, vel postea pecunias habuissent in eadem loca investire debuissent. Tum ex communi ferè observantia à prædicta ratione regulata, Tum ex observantia particulari eorumdem, dum in prima solutione, potius loca montium vinculata recipere elegerunt, quam pecuniam numeratam cum dicta cautione, seu obligatione, unde propterea intrat recepta limitatio *dec. Mobed*, quando scilicet ex probationibus, etiam præsumptivis & administrativis, certitudinaliter constat pecuniam in eum usum fructiferum activum vel passivum converti debuisset, ut sæpius in dicta sua materia *sub tit. de usuris*, præsertim in *Esnacensus disc. 14.* sed de his omnibus absuit occasio formiter disputandi in judicio, dum controversia finem habuit per concordiam.

RAVENNATEN.

SEU

FAVENTINA CAMBII

PRO

PETRO LEGA

CUM

HIERONYMO LUCATELLO.

Casus variè decisus per Rotam.

An facultas cambiandi data creditori operetur, ut iste cambiare possit cum se ipso sine speciali mentione Et quatenus hæc non adesset, an sufficiat præsumptiva probatio, deducta præsertim à solutione cambiorum, & solidatione computorū; Et an ad justificationem cambiorum sufficiant solum primæ litteræ nuncupatæ *dell' Andata* absque eo quod doceatur de aliis responsivis nuncupatis *del ritorno*.

S U M M A R I U M.

- 1 *Acti series.*
- 2 *Ad justificationem cambiorum sufficiunt litteræ accessus, licet non adsint illæ reditus.*
- 3 *Creditor cui data est facultas cambiandi non potest cambiare cum seipso absque speciali mentione.*
- 4 *Sed hæc voluntas probatur etiam posteriori, & per actus arithabitionis.*
- 5 *Vel etiam per alias species probationis etiam conjecturaliter, quia id non percussit substantiam cambij.*

DIS-